

ВІДГУК

офіційного опонента

к.е.н., доцента Сніщенка Романа Григоровича

на дисертаційну роботу

ЗВАРИЧ МАРТИ СТЕПАНІВНИ

«Механізм забезпечення фінансової безпеки домогосподарств в Україні»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

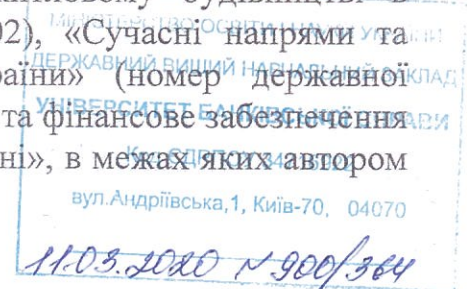
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність дисертаційного дослідження. На сучасному етапі розвитку роль домогосподарств у формуванні системи фінансової безпеки держави не можна недооцінювати. З впевненістю можна стверджувати, що економічна складова життєдіяльності домогосподарств пов'язана з унікальним видом фінансових відносин, що об'єднує такі аспекти, як самоорганізація процесів виготовлення та споживання ресурсів, їх внутрішній перерозподіл, участь членів домогосподарств у системі суспільного виробництва як найманих працівників чи власників бізнесу, формування заощаджень домогосподарств як важливого інвестиційного ресурсу країни. Однак потенційні можливості домогосподарств досі недостатньо враховуються в сучасній практиці фінансового планування, прогнозування та оцінки безпеки національної економіки.

Впродовж останніх років чимало домогосподарств понесли суттєві втрати, викликані зниженням реальних доходів внаслідок інфляції, знеціненням національної валюти, нестабільністю військово-політичної ситуації, безробіттям тощо. Саме тому нині гостро стоїть питання розвитку досліджень, спрямованих на формування ефективних механізмів забезпечення фінансової безпеки домогосподарств, своєчасне виявлення загроз та ризиків, створення і застосування належної методологічної основи та удосконалення інструментарію для підвищення рівня фінансового стану домогосподарств.

Тому дисертаційне дослідження Зварич М.С., присвячене поглибленню теоретичних засад, вдосконаленню методичних підходів та розробленню практичних рекомендацій щодо удосконалення механізму забезпечення фінансової безпеки домогосподарств в Україні, слід вважати актуальним і своєчасним.

Дисертаційне дослідження виконувалось в межах планів науково-дослідних робіт ДВНЗ «Університет банківської справи», а саме: «Фінансові механізми реалізації інвестиційних проектів у житловому будівництві в Україні» (номер державної реєстрації 0116U002602), «Сучасні напрями та механізми модернізації фінансової системи України» (номер державної реєстрації 0115U002173), «Організаційно-методичне та фінансове забезпечення процесів функціонування доходних будинків в Україні», в межах яких автором

досліджено теоретичні підходи до трактування механізму забезпечення фінансової безпеки, проаналізовано особливості фінансової безпеки домогосподарств України, а також обґрунтовано напрями забезпечення фінансової безпеки громадян, зокрема в процесі інвестування ними коштів у житлове будівництво.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність та новизна. Аналіз дисертаційної роботи Зварич М.С., розглянутих в ній завдань, обґрунтованих теоретичних і методичних положень дають підстави зробити висновок, що тема дисертації відповідає її змісту, сформульована мета досягнута, результати характеризуються науково-практичною новизною.

Так, зокрема, уточнено сутність понять «фінансова безпека домогосподарств», «механізм забезпечення фінансової безпеки домогосподарств», розширено класифікаційні ознаки загроз фінансовій безпеці, обґрунтовано науково-методичні підходи до оцінки, прогнозування та практичні рекомендації щодо підвищення рівня фінансової безпеки домогосподарств.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, опублікованих наукових праць та авторефератом дисертації дає можливість стверджувати, що основні наукові положення, висновки і пропозиції, сформульовані дисертантом, характеризуються науковою новизною та відображають особистий внесок здобувача в розвиток економічної науки.

При цьому вдалось отримати такі результати, які, на нашу думку, можна віднести до елементів наукової новизни:

1. Розвинуто сутність поняття «фінансова безпека домогосподарств» з огляду на безперервне і постійне підвищення рівня фінансового стану домогосподарств, стійкість до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз та небезпек, реалізацію фінансових інтересів, забезпечення та підвищення гідного рівня життя домогосподарств (с. 38-40).

2. Уточнено класифікації загроз фінансовій безпеці домогосподарств, шляхом доповнення низкою критеріїв (види, суб'єкти та характер впливу), що формує наукове підґрунтя для розробки заходів з її забезпечення (с. 43-50).

3. Обґрунтовано зміст і структуру механізму забезпечення фінансової безпеки домогосподарств з позицій виокремлення методів, важелів та інструментів, що комплексно впливають на соціально-економічні макрорівневі показники (с. 51-63).

4. Розроблено методичний інструментарій аналізу стану фінансової безпеки домогосподарств, що дозволяє оцінити фінансову безпеку домогосподарств з огляду на систему показників у розрізі рівнів прийняття управлінських рішень (макро- та макрорівень), що дає дозволяє виявити резерви з її підвищення (с. 72-79).

5. Обґрунтовано науково-методичний підхід до прогнозування впливу показників фінансової безпеки домогосподарств на добробут населення через використання методу статистичних рівнянь залежностей (с. 104-115).

6. Удосконалено алгоритм забезпечення фінансової безпеки домогосподарств з огляду на вивчення можливостей, залучення фінансових

ресурсів, їх заощадження, інвестування та захист, що на відміну від наявних, базується на застосуванні відповідного інструментарію (фінансове планування, фінансове резервування та економія витрат)(с. 123-128).

7. Набула подальшого розвитку система заходів із підвищення рівня фінансової безпеки домогосподарств на базі удосконалення гарантійно-компенсаційних механізмів фінансового ринку, а також інформаційних та освітніх чинників впливу з огляду на координуючу та стимулювальну роль держави (с.146-163).

Детальне вивчення змісту дисертаційної роботи, наведених у ній статистичних даних і розрахунків дає можливість зробити висновок про обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, викладених у дисертації. Не викликає сумніву достовірність наукових висновків, отриманих теоретичних узагальнень, методичних підходів, оскільки в основу наукового дослідження покладено праці вітчизняних та зарубіжних економістів, а також законодавчі і нормативно-правові документи. Основні положення роботи базуються на використанні та узагальненні даних Державної служби статистики, Національного банку, Міністерства фінансів, Міністерства економічного розвитку і торгівлі, Державного казначейства, Державної фіскальної служби України, Світового банку, Міжнародної організації праці, Науково-дослідного інституту Credit Suisse Group (CSRI), а також даних періодичних видань, аналітичних розрахунків автора тощо. У дисертації вміло використано значну кількість фундаментальних праць вітчизняних і зарубіжних вчених, значний масив статистичного і фактологічного матеріалу, який якісно опрацьовано і систематизовано в таблицях і рисунках.

Отримані здобувачем наукові результати та висновки дисертаційної роботи характеризуються належним рівнем обґрунтованості, що забезпечено використанням сучасних методів наукових досліджень, зокрема аналізу і синтезу, абстрактно-логічного та історичного методів, порівняльного і статистичного, системно-структурного та функціонального аналізу, а також економіко-математичного моделювання та ін. Обґрунтованість наукових результатів підтверджується достатньою кількістю опрацьованих джерел, а також матеріалом, наведеним у додатках.

Викладене вище дає можливість висловити позитивний висновок стосовно наукового рівня, достовірності подання в дисертації матеріалу, теоретичних обґрунтувань і аргументації всіх положень, які висунуто до захисту, практичного значення висновків і рекомендацій, що впливають із дисертації.

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи. Незважаючи на високий рівень теоретичного обґрунтування і переконливість методичних і аналітичних положень дисертації Зварич М.С., її змістовність та логіку викладення матеріалів дослідження, вважаємо за необхідне відзначити деякі дискусійні положення та зауваження:

1. Дискусійною є пропозиція створення Агентства з питань гарантійно-компенсаційних схем (п. 3.3.), під наглядом якого перебуватиме Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, Фонд гарантування страхових виплат, Фонд гарантування пенсійних внесків та Фонд гарантування інвестицій. Доцільність такої пропозиції не обґрунтована здобувачем як аналітичними

дослідженнями, так і не вивчено законодавчі база та можливості держави для втілення такої ініціативи.

2. Погоджуючись загалом з визначеними у роботі підходами до тлумачення сутності фінансової безпеки домогосподарств (с. 35-40), слід зазначити відсутність розкриття видів фінансової безпеки домогосподарств, таких як: майнова, інвестиційна, валютна, кредитна тощо.

3. У дисертації цілком правомірно, поряд з визначеними в економічній літературі загрозами фінансовій безпеці домогосподарств, наведено авторські, раніше не висвітлені класифікаційні ознаки (с. 53). Водночас, при цьому не конкретизовано негативний вплив виокремлених автором загроз.

4. У п. 2.3. наводиться цікавий підхід до оцінки впливу показників фінансової безпеки домогосподарств на їх добробут (с. 104-115). Однак, дана оцінка здійснена лише з урахуванням показників макрорівня, а система показників аналізу домогосподарствами їх фінансової безпеки, задекларована автором у п. 2.1, не врахована.

5. Недостатньо коректним, на наш погляд, є використання автором поняття пасивного захисту домогосподарств від наявних і потенційно можливих загроз їх фінансовій безпеці як концепції стратегічного забезпечення фінансової безпеки (с. 129), адже стратегічне забезпечення фінансової безпеки передбачає постановку і планування комплексу дій для вирішення проблем та досягнення цілей, а в даному випадку йдеться про пасивний захист.

Утім, зазначені вище недоліки і зауваження не знижують загальної позитивної оцінки змісту дисертаційної роботи, її наукової та практичної значущості.

Теоретичне і практичне значення дисертаційної роботи. Теоретична значущість отриманих результатів обумовлена можливістю широкого застосування запропонованих в дисертації теоретичних підходів та розроблених рекомендацій щодо вдосконалення механізму забезпечення фінансової безпеки домогосподарств. Вона полягає в розширенні та уточненні понятійно-категорійного апарату, обґрунтування механізму забезпечення та методичного інструментарію щодо аналізу і прогнозування фінансової безпеки домогосподарств.

Представлені у роботі висновки і рекомендації можуть бути використані фінансово-кредитними установами та фінансовими посередниками в роботі з індивідуальними клієнтами, а також органами влади у процесі оцінювання рівня фінансової безпеки домогосподарств та формування заходів щодо її зміцнення, розроблення відповідних стратегічних, програмних та прогнозних документів як на державному, так і регіональному рівні.

Результати дисертаційного дослідження також можуть бути використані вищими навчальними закладами для підготовки майбутніх фахівців для банківської системи України. Основні положення дисертаційної роботи та пропозиції, які мають практичну значущість, пройшли апробацію та впроваджені у діяльності Львівської міської ради, громадської організації «Інститут транскордонного співробітництва та європейської інтеграції», ТОВ «ОВБ Алфінанц Україна» і навчальному процесі Львівського інституту ДВНЗ «Університет банківської справи», що підтверджується належними

документами. Практичне використання одержаних результатів дозволяє підвищити рівень ефективності та наукового обґрунтування рішень щодо вдосконалення підходів до забезпечення фінансової безпеки домогосподарств на базі застосування принципів, закладених автором.

Повнота висвітлення наукових результатів дисертації в опублікованих працях. Основні положення дисертаційної роботи досить повно викладені в опублікованих за темою дисертації 16 наукових працях загальним обсягом 4,77 друк. арк., з яких особисто автору належать 4,58 друк. арк., у тому числі 7 статей у фахових виданнях, з них 5 – у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття у періодичному зарубіжному виданні, 9 публікацій у збірниках матеріалів конференцій.

Обсяг і кількість публікацій є достатніми для висвітлення положень дисертаційної роботи. В опублікованих наукових працях розкривається сутність та зміст положень, задекларованих автором як таких, що містять елементи наукової новизни. Публікації здобувача, в яких висвітлено положення дисертаційної роботи, відповідають чинним вимогам.

Відповідність змісту автореферату та основних положень дисертації. В авторефераті дисертації розкрито актуальність обраної теми, наукову новизну розробок, висновки та рекомендації автора. Він є ідентичним дисертації за структурою та змістом, та не містить інформації, яка відсутня у дисертаційній роботі.

Ступінь дотримання вимог до оформлення дисертації. Дисертація оформлена відповідно нормам і правилам Міністерства освіти і науки України, є завершеною науково-дослідною роботою, яка характеризується високим науковим рівнем. Цифрові дані, табличний матеріал, запозичені положення подані з відповідними посиланнями на джерела інформації.

Загальна оцінка роботи. Дисертаційна робота Зварич Марти Степанівни на тему «Механізм забезпечення фінансової безпеки домогосподарств в Україні» є самостійною завершеною цілісною науковою працею, що полягає у новому розв'язанні важливої науково-прикладної проблеми – розроблення теоретико-методологічних засад і формування практичних рекомендацій щодо оцінки стану фінансової безпеки домогосподарств та удосконалення механізму її забезпечення в Україні.

За змістом та якістю теоретико-методологічних та практичних розробок робота Зварич М.С. відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: тему дисертаційної роботи належним чином розкрито; поставлену мету досягнуто; завдання дисертаційної роботи вирішено.

Наукова новизна основних положень дисертації полягає у тому, що вони відзначаються особистим авторським підходом до постановки і вирішення досліджуваної проблеми. Тема і зміст дисертаційної роботи відповідають паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит і профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.883.01 у Державному вищому навчальному закладі «Університет банківської справи». За оформленням, обсягом та науковою новизною отриманих результатів, робота «Механізм забезпечення фінансової безпеки домогосподарств в Україні» відповідає вимогам 9, 11, 12,

13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 зі змінами, внесеними Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015р., а її автор – Зварич Марта Степанівна – заслугоує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
докторант Тернопільського національного
економічного університету
Міністерства освіти і науки України

Р. Г. Сніщенко

Внешний секретар *М. А. Мурзак*

